

[Frederik Lyngø.]

om det var en ordre, der skulle adlydes. Da var det, at jeg i det grønlandske landsråd i 1953 fremsatte et forslag om nedsættelse af en befolkningskommission og lokale befolkningsudvalg, hvilket landsrådet gik med til.

Jeg kan også takke ministeren for hans redegørelse for den egns- og byplanlægning, som man arbejder med i Grønlandsministeriet sideløbende med de undersøgelser, der foretages af landsrådets befolkningskommission og de lokale befolkningsudvalg, og som jeg er bekendt med. I denne forbindelse mindes jeg en velkendt episode i Umanakdistriktet, hvor et navnlig i tidligere tid stort sælfangerudsted skulle nedlægges. Man ville ikke alene tage kateketen, men også udstedsbestyreren og jordemoderen fra udstedet, fordi der enkelte foregående år på grund af dårlige isforhold havde været misfangst nogle få måneder af året. Befolkningen på stedet modsatte sig imidlertid planen og ville ikke fraflytte deres gamle bosted. Jeg mener at have hørt, at man bl. a. kan takke den højtærede minister for Grønland, fordi han greb ind i denne kedelige sag. Så nu er der, indtil videre da, fred og ro blandt befolkningen på dette udsted.

Jeg har ved en anden lejlighed overværet et møde her i byen — det var i foråret 1956 — hvor en inden for Grønlands skolevæsen meget indflydelsesrig myndighed nærmest triumferende udtalte — jeg beder om til-ladelse til et kort citat —:

„Vi har nedlagt over 50 udsteder og bopladser i løbet af de foregående 10 år, og endnu over 40 venter på nedlæggelse, for Grønland skal kun have 100 beboede pladser“.

En sådan udtalelse virker mildest talt foruroligende på en del af os grønlandere. Det er nemlig i dag endnu sådan i Grønland, at de forskellige erhverv, navnlig sælfangererhvervet, ligefrem kræver spredt bebyggelse, så længe vi har de hårde og barske naturforhold, så længe det højarktiske klima, vi lever under, eksisterer, og så længe de særegne og strenge og besværlige fangst- og ernæringsforhold hersker i visse dele af landet.

Grundloven af 1953, der gav os vor nye statsretlige stilling inden for riget, taler jo også om personlig frihed, om boligens og

ejendommens ukrænkelighed, den taler om „ingen indskrænkning i den fri og lige adgang til erhverv“ samt om beskyttelse af privatlivet.

Når jeg fortæller alt dette, betyder det ikke — og jeg ønsker ikke at blive misforstået — at jeg af al min magt modsætter mig befolkningsflytninger i Grønland. Det har jeg aldrig gjort, og jeg vil heller aldrig nogen sinde gøre det. Men der er et par ting, vi må huske på. For det første foregår den allerstørste del af produktionen i Grønland endnu i dag på udsteder og bopladser. For det andet har vi her med menneskeskæbner, med menneskelige følelser, at gøre; det drejer sig om vore egne medborgere i det danske rige under samme grundlov, samme rettigheder med frihed, men under ansvar, hvor almenvellet kræver det.

Der er en del af den højtærede minister for Grønlands bemærkninger til mig, jeg desværre ikke rigtig kan være enig med ham i. Det er ikke, fordi jeg ikke forstod dem — hele mit manddomsarbejde er foregået ved statshandelen i Grønland, men derfor har man jo alligevel lov til at tænke og mene noget andet end statshandelens virksomhed. Ministeren sagde bl. a. (sp. 1628):

„at lønmodtagernes og producenterens indtægter bestemmes af vidt forskellige faktorer, der ikke er umiddelbart afhængige af hinanden; lønmodtagernes indtægter reguleres som bekendt efter pristallet, medens producenterens bestemmes af verdensmarkedets priser og produktionsstørrelse.“

Ja, det er noget, vi ved. Der er blot den forskel, at al handel på Grønland endnu i dag foregår gennem en statsinstitution, og at så at sige al beskæftigelse — bortset fra de senere års nyordninger i Grønland — er afhængig af produktionen. Ministeren fortsatte med at sige:

„Udviklingen mod større levestandard bør dog ikke præges så meget af prisforhøjelser, der kan svække den grønlandske produktions konkurrencedygtighed...“.

Ja, alt her i livet er jo ikke nødvendigvis afhængigt af penge; der er heldigvis højere værdier at stille imod. Men hvorfor skal den grønlandske producent blive ved med at være underbetalt? Det er da ham, der har anstrengelserne og det daglige slid. Er det ikke også ofte sådan, at så snart